

לעילוי נשמת
שלום בן משה

המשנה עם מפרשים, מסודרים ומנוקדים

The Mishnah with Commentaries, Vowelized and Organized

גליון 7

פאה פרק ו'

וְשִׁכַחַת עוֹמֵר – עוֹמֵר שְׁסָבִיבוֹתָיו קָצִיר הָיוּ שִׁכְחָה, וְלֹא עוֹמֵר שְׁסָבִיבוֹתָיו קָמָה.

וְאֵת הַקָּמָה - אִם שָׁכַח קָמָה, וְהָיוּ רְאֵי שִׁבְלִים שְׁלֵה מְחוּבְרִים לַקָּמָה אַחֲרַת שְׁלֵה שִׁכְחָה, זֹאת הַקָּמָה שְׁלֵה שִׁכְחָה מִצְלַת עַל הַקָּמָה הַשְּׂכוּחָה הַמְּחוּבְרַת אֵלֶיהָ, וְלֹא הָיוּא שִׁכְחָה.

הָעוֹמֵר אֵינוֹ מִצִּיל לֹא אֵת הָעוֹמֵר וְלֹא אֵת הַקָּמָה.

הָעוֹמֵר אֵינוֹ מִצִּיל - אִם הָיָה עוֹמֵר שְׂכוּחַ אוֹ קָמָה שְׂכוּחָה בְּצַד עוֹמֵר שְׂאִינוֹ שְׂכוּחַ, אֵין הָעוֹמֵר שְׂאִינוֹ שְׂכוּחַ מִצִּיל לֹא עַל הָעוֹמֵר וְלֹא עַל הַקָּמָה הַשְּׂכוּחִים.

אֵיזוֹ הִיא קָמָה שֶׁהִיא מִצְלַת אֵת הָעוֹמֵר? כָּל שְׂאִינָה שִׁכְחָה, אִפְּלוֹ קִלַּח אֶחָד.

ט סָאָה תְּבוּאָה עֲקוּרָה וְסָאָה שְׂאִינָה עֲקוּרָה, וְכֹן בְּאֵילוֹ וְהַשּׁוּם וְהַבְּצָלִים, אֵינוֹ מִצְטָרְפִין לְסִאתִים, אֶלֶּא שֶׁל עֲנִיִּים הֵם.

עֲקוּרָה - תְּלוּשָׁה, וְשְׂאִינָה עֲקוּרָה – מְחוּבְרַת לְקַרְקַע, אֵינוֹ מִצְטָרְפִין לְסִאתִים, וְנִימָא דְלֹא הוּוּ שִׁכְחָה, אֶלֶּא אִם שִׁכְחַן הוּוּ שִׁכְחָה. וְדוּקָא בְּשִׁכַח שְׁנִיָּה, דְּאִם שִׁכַח עֲקוּרָה וְלֹא שִׁכַח שְׂאִינָה עֲקוּרָה, הִיתָה שְׂאִינָה עֲקוּרָה מִצְלַת עַל הָעֲקוּרָה שְׂאֲצֵלָה.

וְכֹן בְּאֵילָן - סָאָה פִירוֹת תְּלוּשִׁין אֶצֶל סָאָה מְחוּבְרִין אֵין מִצְטָרְפִין, וְהוּוּ שִׁכְחָה.

וְהַשּׁוּם וְהַבְּצָלִים - סָאָה קָמָה שֶׁל שׁוּם וְסָאָה קָמָה שֶׁל בְּצָלִים אֵין מִצְטָרְפִין לְסִאתִים קָמָה. אֵי נְמִי, סָאָה שׁוּם עֲקוּר וְסָאָה שׁוּם שְׂאִינוֹ עֲקוּר, וְכֹן סָאָה בְּצָלִים עֲקוּרִים וְסָאָה בְּצָלִים שְׂאִינָן

פאה פרק ו'

ח קָמָה שְׂיֵשׁ בֵּה סִאתִים וְשִׁכְחָה, אֵינָה שִׁכְחָה.

קָמָה שְׂיֵשׁ בֵּה סִאתִים וְשִׁכְחָה אֵינוֹ שִׁכְחָה - דִּלְפִינָן שִׁכְחַת קָמָה מִשִׁכְחַת עוֹמֵר – מָה עוֹמֵר שְׂיֵשׁ בּוֹ סִאתִים אֵינוֹ שִׁכְחָה, אִף קָמָה שְׂיֵשׁ בֵּה סִאתִים אֵינָה שִׁכְחָה. וְשִׁכְחַת קָמָה יִלְפִינָן לָהּ מִקָּרָא, דְּכִתִּיב (דְּבָרִים כ"ד יט) "וְשִׁכַחַת עוֹמֵר בְּשֻׁדָּה" – לְרַבּוֹת שִׁכְחַת קָמָה.

אֵין בֵּה סִאתִים אֶבֶל הִיא רְאוּיָה לַעֲשׂוֹת סִאתִים, אִפְּלוֹ הִיא שֶׁל טוֹפַת, רוֹאִין אוֹתָהּ כְּאֵילוֹ הִיא עֲנָה שֶׁל שְׁעוּרִים.

טוֹפַת - מִין קִטְנִית דִּק מְאֹד, וְקוֹרִין לוֹ בְּעַרְבֵי גִילְבָּא"ן.

וּבְקָמָה שֶׁל שְׁעוּרִים אֵינִי, שְׁנִשְׁתַּדְּפוּ וְנַעֲשׂוּ דְקוֹת כְּטוֹפַת, וְאִפְּלוֹ הִכִּי רוֹאִים אוֹתָם כְּאֵילוֹ הֵן גָּסִים כְּשֶׁאָר שְׁעוּרִים. וְאִם כְּשִׁנְחָשׁוּב אוֹתָן גָּסִים כְּשֶׁאָר שְׁעוּרִים יִהְיֶה בְּהֵן סִאתִים, אִף עַל פִּי שְׁעִכְשׂוּ שֶׁהֵם שְׂדוּפוֹת אֵין בְּהֵם סִאתִים, לֹא הָיוּ שִׁכְחָה.

וְאֵין לְפָרֵשׁ דְּשֶׁל טוֹפַת מִמָּשׁ יִחְשְׁבוּ כְּאֵילוֹ הֵם כְּשְׁעוּרִים הַגָּסִים, אֶלֶּא בְּשְׁעוּרִים שְׁנִשְׁתַּדְּפוּ וְנַעֲשׂוּ כְּטוֹפַת, דְּהִכִּי אִמְרִינָן בִּירוּשְׁלַיִם: "רוֹאִים אֵת הַשְּׂדוּפוֹת כְּאֵילוֹ הֵן מְלֹאוֹת".

עֲנָה שֶׁל שְׁעוּרִים - עֲנָה בְּנִי"ו כְּמוֹ עֲנָה בְּבִי"ת, כְּלוֹמֵר: גִּרְגֵר שְׁעוּרִים.

ח הַקָּמָה מִצְלַת אֵת הָעוֹמֵר וְאֵת הַקָּמָה.

הַקָּמָה מִצְלַת אֵת הָעוֹמֵר - קָמָה שְׁלֵה שִׁכְחָה, שֶׁהִיתָה בְּצַד עוֹמֵר שֶׁשִׁכְּחוּ, מִצְלַת עַל הָעוֹמֵר דְּלֹא הָיוּ שִׁכְחָה, דְּכִתִּיב (דְּבָרִים כ"ד יט) "כִּי תִקְצוֹר

פאה
פרק ז'

יא הקוצר בלילה והמעמר והסומא, יש להם שכחה.

הקוצר בלילה והמעמר - בלילה.

והסומא - בין ביום בין בלילה.

ואם היה מתפנין ליטול את הגס הגס, אין לו שכחה.

אם היה מתפנין ליטול הגס הגס - פנין דמתפנין ליטול הגסין, אפילו דקין אין להם שכחה.

אם אמר "הרי אני קוצר על מנת מה שאני שוכח אני אטול", יש לו שכחה.

על מנת מה שאני שוכח אני נוטל יש לו שכחה - דמתנה על מה שפתוב בתורה, ותנאו בטל.

יא כל זית שיש לו שם בשדה, אפילו בזית הנטופה בשעתו, ושכחו, אינו שכחה.

בזית הנטופה בשעתו - על שם שהוא נוטף שמן, קראו לו נטופה. אף על פי שאינו נוטף בכל שנה, הואיל והעלו לו שם זה על שהוא נוטף בשעתו, אם שכחו אינו שכחה, דכתיב (דברים כ"ד יט) "ושכחת עומר בשדה" - עומר שאתה שוכחו לעולם, יצא זה שאתה זוכרו לאחר זמן.

במה דברים אמורים? בשמו ובמעשיו ובמקומו. בשמו - שהיה שפכוני או בישני, במעשיו - שהוא עושה הרבה, במקומו - שהוא עומד בצד הגת או בצד הפירצה.

שפכוני - שזיתו שופכים שמן הרבה.

בישני - שהוא מכייל כל שאר אילנות מרוב השמן שיוצא ממנו יותר מחבריו.

שהוא עושה הרבה - זיתים מרובים.

ושאר כל הזיתים, שנים שכחה, ושלישה אינו שכחה.

שנים שכחה - סתם מתניתין בבית הלל, דאמרי לעיל שנים לעניים.

פאה
פרק ו'

עקורין, אין מצטרפין.

רבי יוסי אומר: אם פאת רשות העני באמצע, אינו מצטרפין, ואם לאו, הרי אלו מצטרפין.

אם פאת - כגון שיש לקט בין סאה לסאה, וכן בכרם יש פרט בין סאה לסאה. אבל בפירות האילן לא משפחת רשות עני באמצע, דאין לקט ופרט באילן. ואין הלכה כרבי יוסי.

יא תבואה שניתנה לשחת או לאלומה, וכן באגודי השום, ואגודות השום והבצלים, אין להן שכחה.

שניתנה לשחת - לקצור בעודה לכה להאכיל לבהמה.

לאלומה - לקצור כדי לאסור בה עמרים אחרים, כמו (בראשית ל"ז ז) "מאלמים אלומים".

אגודי השום - שומין שלקטן כדי לאגוד בהן שומים אחרים.

ואגודות השום והבצלים - אם שכחו אינו שכחה. ודרך שומין ובצלים שעושים מהן אגודות קטנות, וחוזרים ואגודים בחמש או שש מאלו הקטנות לאגודה אחת. ועל אותן הקטנות קאמר דלא הוי שכחה, משום דהוי כמעמר למקום שאינו גמר מלאכה, דאמרין לעיל בסוף פרק גדיש דלא הוי שכחה.

וכל הטמונים בארץ, כגון הלוח והשום והבצלים - רבי יהודה אומר אין להם שכחה, וחכמים אומרים יש להם שכחה.

הלוח - רמב"ם אמר שהוא מין ממיני הבצלים.

רבי יהודה אומר אין להם שכחה - לכל הטמונים, דכתיב "שדה" - מה שדה בגלוי, אף כל בגלוי, פרט לטמון.

וחכמים אומרים יש להם שכחה - כתיב "שדה" דמשמע גלוי, וכתיב "קצירך" דמשמע נמי גלוי - הוי מיעוט אחר מיעוט, ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות, ומרבינן את הטמון. ופירוש טמון - דבר שהנאכל ממנו הוא טמון פחת הקרקע, כמו הצנן והבצל והשום והלפת, וכיוצא בהן. ואין הלכה כרבי יהודה.

פאה

פרק ז'

הנשאָר לעננים פֿשאַין לבעל האַילן זייתים
תּחִתּוֹ. אַבֿל פֿל זמן שלאַ בֿדק המֶלְקֶט בְּכֵל
מִחֻבָּאֵי הַזֵּיתִים, אָף עַל פִּי שְׂאִין זֵיתִים תּחִתּוֹ,
יכול לַחֲזוֹר וּלְלַקֵּט. וְאִין הִלְכָה כְּרַבִּי מֵאִיר.

ג איזוהו פֿרט? הנוֹשֵׁר בַּשַּׁעַת הַבְּצִירָה.

איזוהו פֿרט - האַמור בתּוֹרָה (ויקרא י"ט ט') "וּפְרֹט
כִּרְמֶךָ לֹא תִלְקֹט".

הָיָה בּוֹצֵר, עֶקֶץ אֶת הָאֲשָׁכּוּל, הוֹסִיף בְּעֵלִים,
נִפְל מִיָּדוֹ לְאֶרֶץ וְנִפְרֹט, הָרִי הוּא שֶׁל בְּעַל
הַבַּיִת.

עֶקֶץ - חֲמֶף.

הוֹסִיף בְּעֵלִים - נִקְשֵׁר וְנֶאֱחָז בְּעֵלִים, וְעַל יָדֵי
כֶּךָ נִפְל וְנִפְרֹט.

הָרִי הוּא שֶׁל בְּעַל הַבַּיִת - שְׁלֹא נִפְרֹט דֶּרֶךְ
בְּצִירָה.

הַמְנִיחַ אֶת הַפְּלִפְלָה תַּחַת הַגֶּפֶן בַּשַּׁעַת שֶׁהוּא
בוֹצֵר, הָרִי זֶה גּוֹזֵל אֶת הָעֲנָנִים. עַל זֶה נֶאֱמַר
(משלי כ"ב כח) "אַל תִּסַּג גְּבוּל עוֹלָיִם".

הַמְנִיחַ פְּלִפְלָה בַּשַּׁעַת שֶׁהוּא בּוֹצֵר - נוֹתֵן סֵל
תַּחַת הָעֲנָבִים שֶׁיִּפּוֹל הַפֿרֹט לְתוֹכּוֹ.

הָרִי זֶה גּוֹזֵל אֶת הָעֲנָנִים - דֶּפְרֹט בְּנִשְׁרֹתוֹ וְכּוֹ
בוֹ עֲנָנִים קוֹדֵם שֶׁיִּגִיעַ לְאֶרֶץ.

אַל תִּסַּג גְּבוּל עוֹלָיִם - מִפּוֹרֵשׁ לְעֵיל בְּפֶרֶק ה'
מִשְׁנֵה ר'.

ד איזוהי עוללת? פֿל שְׂאִין לָהּ לֹא כֶּתֶף וְלֹא
נֶטֶף.

איזו היא עוללת - האַמורָה בתּוֹרָה (ויקרא י"ט ט')
"וְכִרְמֶךָ לֹא תֵעוֹלֵל".

כֶּתֶף - הַשְּׂרָבִיט הָאֲמָצְעִי שֶׁל הָאֲשָׁכּוּל
מִחֻבָּרִים בוֹ אֲשָׁכּוּלוֹת קִטְנוֹת הַרְבֵּה, וּכְשֶׁהֵן
שׁוֹכְבִים זֶה עַל זֶה, כְּמִשְׁאֵי שֶׁעַל כְּתִיפּוֹ שֶׁל
אָדָם, הוּא נִקְרָא כֶּתֶף. וּכְשֶׁהֵן מִפּוֹזְרִים בְּשְׂרָבִיט,
אָחַד לְכָאן וְאָחַד לְכָאן, אִין כָּאן כֶּתֶף.

נֶטֶף - הֵן גְּרָגְרִים שֶׁל עֲנָבִים מִחֻבָּרִים בְּסוּף
הַשְּׂרָבִיט, שְׂרָגִילִים לְהִיּוֹת תְּלוּיִם שֶׁם עֲנָבִים

פאה

פרק ז'

רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: אִין שְׂכָחָה לְזֵיתִים.

רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר אִין שְׂכָחָה לְזֵיתִים - לֹא אָמַר
רַבִּי יוֹסִי אֶלָּא בְּזִמְנָן שְׂבָא אַדְרֵינוּס קִיסֵר וְהַחֲרִיב
אֶת כָּל הָאֶרֶץ, וְלֹא הָיוּ זֵיתִים מְצוּיִין. אַבֿל בְּזִמְנָן
שְׂזֵיתִים מְצוּיִין, מוֹדָה רַבִּי יוֹסִי דִּישׁ שְׂכָחָה
לְזֵיתִים. וְכֵן מִי שֶׁהָיוּ כָּל זֵיתָיו נְטוּפָה אוֹ שְׂפִכּוֹנֵי
אוֹ בִישְׁנֵי, יֵשׁ לָהֶם שְׂכָחָה.

ה זית שנמצא עומד בין שלש שורות של
שני מלבנים ושכחו, אינו שְׂכָחָה.

שְׁלֹשׁ שׁוֹרוֹת שֶׁל שְׁנֵי מִלְבָּנִים - שְׁלֹשׁ שׁוֹרוֹת
שֶׁל אֵילָנֵי זֵיתִים, וּבֵין שׁוֹרָה רֵאשׁוֹנָה לְשֵׁנִיָּה
עֲרוּגָה מְרובֶעֶת, כְּדָמוֹת מִלְבָּנוֹת הַתְּבוּאָה שְׂבִין
הַזֵּיתִים דְּתַנּוּן לְעֵיל בְּרִישׁ פֶּרֶק ג', וְכֵן בֵּין שׁוֹרָה
שְׁנִיָּה לְשְׁלִישִׁית, וְשִׂכַח אֵילָן אֲמָצְעִי שְׂבִשׁוֹרָה
הָאֲמָצְעִית.

אינו שְׂכָחָה - שֶׁהֵאֵילָנוֹת שְׂסָבִיבּוֹ הִסְתִּירוּהוּ,
וְדָמִי לְחִיפּוּהוּ כְּקֵשׁ אוֹ עֲמָדוֹ עֲנָנִים כְּנִגְדּוֹ, דְּתַנּוּן
לְעֵיל פֶּרֶק ה' מִשְׁנֵה ז' דִּיאִינוֹ שְׂכָחָה.

זֵית שֵׁישׁ בוֹ סְאֲתִים וְשִׂכָחוּ, אינו שְׂכָחָה.

בְּמָה דְבָרִים אֲמוּרִים? בְּזִמְנָן שְׁלֹא הִתְחִיל בוֹ.
אַבֿל אִם הִתְחִיל בוֹ, אֲפִילוֹ כְּזֵית הַנְּטוּפָה
בַּשַּׁעַתוֹ וְשִׂכָחוּ, יֵשׁ לוֹ שְׂכָחָה.

בְּמָה דְבָרִים אֲמוּרִים - אֲמִתְנִיתִין דְּלְעֵיל
קְמִתְדֵר, דְּתַנּוּן: "כְּזֵית הַנְּטוּפָה בַּשַּׁעַתוֹ וְשִׂכָחוּ
אינו שְׂכָחָה" — בְּמָה דְבָרִים אֲמוּרִים? בְּזִמְנָן
שְׁלֹא הִתְחִיל בוֹ. אַבֿל הִתְחִיל בוֹ וְשִׂכָחוּ, הָרִי זוֹ
שְׂכָחָה, עַד שֶׁיִּהְיֶה בוֹ סְאֲתִים.

פֿל זמן שֵׁישׁ לוֹ תּחִתּוֹ, יֵשׁ לוֹ בְּרֵאשׁוֹ.

פֿל זמן שֵׁישׁ לוֹ תּחִתּוֹ יֵשׁ לוֹ בְּרֵאשׁוֹ - אִם
נִזְכַּר בְּעַל הַזֵּיתִים מִן הַזֵּיתִים שֶׁשִּׂכַח בְּאֵילָן
בְּעוֹד שֵׁישׁ לוֹ זֵיתִים תּחִתּוֹ, יִכּוֹל לַחֲזוֹר
וּלְלַקֵּט, וְלֹא חֲשִׁיבָא שְׂכָחָה מַה שֶׁשִּׂכַח בְּרֵאשׁ
הָאֵילָן, אֶלָּא לְאַחַר שְׁלֹא נִשְׂאָרוּ לוֹ זֵיתִים תַּחַת
הָאֵילָן.

רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: מִשְׁתַּלַּף הַמְּחַבָּא.

רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר מִשְׁתַּלַּף הַמְּחַבָּא - פְּלוּמֵר:
מִשְׂבֵּדֶק הַמֶּלְקֶט בְּכֵל מִחֻבָּאֵי הַזֵּיתִים, אִזּוֹ הָיוּ

פאה
פרק ז'

בְּכָף.

כָּף הוּא מִידֵל בְּשָׁל עֲנִיִּים - אָף עַל פִּי שֵׁישׁ בָּהֶם פָּאָה או עוללות שֶׁל עֲנִיִּים, כָּף מִידֵל בְּשָׁלָהֶם כְּמוֹ בְּשָׁלוֹ - קִסְבֵּר עֲנִיִּים דִּין שׁוֹתֵף יֵשׁ לָהֶם, וּכְשֶׁם שְׁשׁוֹתֵף כְּמוֹ שֶׁהוּא מִידֵל בְּשָׁלוֹ, כָּף מִידֵל בְּשָׁל חֲבִירוֹ, אָף עֲנִיִּים כֵּן.

רְבִי מֵאִיר אוֹמֵר: בְּשָׁלוֹ הוּא רִשְׁאֵי, וְאִינוּ רִשְׁאֵי בְּשָׁל עֲנִיִּים.

רְבִי מֵאִיר אוֹמֵר בְּשָׁלוֹ הוּא רִשְׁאֵי - קִסְבֵּר עֲנִיִּים דִּין קוֹנָה יֵשׁ לָהֶם בְּחֵלְקָם, וּכְשֶׁם שֶׁהַמּוֹכֵר לְחֲבִירוֹ עֲשָׂרָה אֲשָׁכּוּלוֹת אֲסוּר לִיגַע בָּהֶן, אָף בְּשָׁל עֲנִיִּים כֵּן. וְהֵלְכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה.

חֹמֶשׁ וְרַבְעִי - בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים אֵין לוֹ חוֹמֶשׁ וְאֵין לוֹ בִיעוּר, בֵּית הֵלֵל אוֹמְרִים יֵשׁ לוֹ.

כְּרָם רַבְעִי - הַנוֹטֵעַ כָּל עֵץ מֵאֲכָל, בְּשָׁנָה הֶרְבִּיעִית מַעֲלָה הַפִּירוֹת לִירוּשָׁלַיִם וְאוֹכְלֵם שֵׁם בְּקִדוּשַׁת מַעֲשֵׂר שְׁנִי, או פוֹדָה אוֹתָם וּמַעֲלָה הַדְּמִים לִירוּשָׁלַיִם. דְּכַתִּיב (ויקרא י"ט כד) "וּבְשָׁנָה הֶרְבִּיעִית יִהְיֶה כָּל פְּרִי קוֹדֵשׁ הַלְלוּלִים", וְדַרְשֵׁינָן "הַלְלוּלִים" כְּמוֹ "חֲלוּלִים" - אָמַר רַחֲמָנָא אַחֲלִיה וְהִדְר אַחֲלִיה.

בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים אֵין לוֹ חוֹמֶשׁ - אָף עַל פִּי שְׁטַעוֹן פְּדִיּוֹן כְּמַעֲשֵׂר שְׁנִי, אֵין הַבְּעָלִים מוֹסִיפִים אֶת הַחוֹמֶשׁ, דְּלֹא כְּתָבָה תוֹרָה בּוֹ חוֹמֶשׁ.

וְאֵין לוֹ בִיעוּר - אִינוּ חַיִּיב לְבַעֲרוֹ מִן הַבַּיִת בְּעָרֵב פֶּסַח שֶׁל רַבִּיעִית וְשֶׁל שְׁבִיעִית, כְּשֶׁמְבַעֵר הַמַּעֲשָׂרוֹת, כְּדַכְּתִיב (דברים כ"ו יג) "בְּעֶרְתִּי הַקּוֹדֵשׁ מִן הַבַּיִת".

וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים יֵשׁ לוֹ - חוֹמֶשׁ וְיֵשׁ לוֹ בִיעוּר. בֵּית הֵלֵל יִלְפִי "קוֹדֵשׁ" "קוֹדֵשׁ" מַמַּעֲשֵׂר - מֵהַמַּעֲשֵׂר יֵשׁ לוֹ חוֹמֶשׁ וְיֵשׁ לוֹ בִיעוּר, אָף כְּרָם רַבְעִי יֵשׁ לוֹ חוֹמֶשׁ וְיֵשׁ לוֹ בִיעוּר, וּבֵית שְׁמַאי לֹא יִלְפִי "קוֹדֵשׁ" "קוֹדֵשׁ" מַמַּעֲשֵׂר.

בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים יֵשׁ לוֹ פֶּרֶט וְיֵשׁ לוֹ עוֹלָלוֹת, וְהַעֲנִיִּים פּוֹדִין לְעַצְמָן, וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים פּוֹלוֹ לַגַּת.

פאה
פרק ז'

הַרְבֵּה, וְעַל שֵׁם שְׁעַנְבִּיּוֹ נוֹטְפוֹת לְמִטָּה נִקְרָא נֶטֶף. וּבִלְשׁוֹן מִקְרָא קוֹרָא לְאֲשָׁכּוּל שְׁאֵין לוֹ לֹא כְּתָף וְלֹא נֶטֶף עוֹלָל, לְפִי שֶׁהוּא לְפָנֵי שְׁאֵר הָאֲשָׁכּוּלוֹת כְּעוֹלָל לְפָנֵי הָאִישׁ.

אִם יֵשׁ לָהּ כְּתָף אוֹ נֶטֶף, שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. אִם סָפֵק, לְעֲנִיִּים.

אִם סָפֵק - שְׁנֵרָאִים הָאֲשָׁכּוּלוֹת הַקְּטָנוֹת הַתְּלוּיּוֹת בְּשֶׁרְבִיט כְּאִילוֹ שׁוֹכְבוֹת זֹו עַל זֹו, וְאֵין שׁוֹכְבוֹת יָפָה, דְּהַשְׁתָּא הָוִי סָפֵק אִם יֵשׁ לָהּ כְּתָף אִם לֹא.

עוֹלָלֵת שְׁבִאֲרֻכּוּבָה - אִם נִקְרָצַת עִם הָאֲשָׁכּוּל הָרִי הִיא שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת, וְאִם לֹא, הָרִי הִיא שֶׁל עֲנִיִּים.

שְׁבִאֲרֻכּוּבָה - יַחֲוֹר שֶׁל זְמוּרָה שְׁתְּלוּיִין בָּהּ אֲשָׁכּוּלוֹת הַרְבֵּה, וְהַבּוֹצֵר קוֹצֵצָה, וְהִיא נִקְרָאת אֲרֻכּוּבָה, וּפְעָמִים שֵׁישׁ בָּהּ עוֹלָלוֹת עִם הָאֲשָׁכּוּלוֹת.

נִקְרָצַת - נִקְצָצַת וְנִחְתְּכַת. וְדוּגְמָתוֹ שְׁנִינוּ בְּיוֹמָא ל"א: "קִרְצוּ וּמִירְק אַחַר שְׁחִיטָה עַל יְדוֹ", וּבִמְקָרָא (ירמיה מ"ו כ) "קִרְצוּ מִצְפוֹן בָּא בָּא".

גִּרְגָר יַחֲדִי - רְבִי יְהוּדָה אוֹמֵר אֲשָׁכּוּל, וְחֲכָמִים אוֹמְרִים עוֹלָלֵת.

גִּרְגָר יַחֲדִי - כְּגוֹן אֲשָׁכּוּל שְׁאֵין לוֹ אֲשָׁכּוּלוֹת קְטָנוֹת שׁוֹכְבוֹת זֹו עַל זֹו, אֲלֹא הַגִּרְגָרִים מְחוּבְּרִים בְּשֶׁרְבִיט עֲצָמוֹ.

רְבִי יְהוּדָה אוֹמֵר אֲשָׁכּוּל - דְּכַתִּיב (ישעיה י"ז ו) "וְנִשְׂאָר בּוֹ עוֹלָלוֹת כְּנוֹקֶף זַיִת, שְׁנַיִם שְׁלִשָּׁה גִּרְגָרִים בְּרֹאשׁ אָמִיר" - שְׁנַיִם שְׁלִשָּׁה גִּרְגָרִים עוֹלָלוֹת, יוֹתֵר מִכָּאן אֲשָׁכּוּל.

וְחֲכָמִים אוֹמְרִים עוֹלָלֵת - דְּלֹא חֲשִׁיבֵי הַגִּרְגָרִים הַשׁוֹכְבִים זֶה עַל זֶה לְהִקְרָא כְּתָף. וְהֵלְכָה כְּחֲכָמִים.

הַמִּידֵל בְּגִפְנִים, כְּשֶׁם שֶׁהוּא מִידֵל בְּתוֹךְ שָׁלוֹ, כֵּן הוּא מִידֵל בְּשָׁל עֲנִיִּים - דְּבָרֵי רְבִי יְהוּדָה.

הַמִּידֵל בְּגִפְנִים - כְּשֶׁהַגִּפְנִים תְּכוּפִים זֶה אַחַר זֶה, עוֹקֵר מֵאוֹתָם שְׁבִינְתִּים, וְהָאֲחֵרִים מְתוּקָנִים

פאה פרק ח'

יתנו שכר גידולן להקדש - מה שמשיבין
כל שעה בחוץ קרקע של הקדש. והלכה כרבי
יוסי.

איזה היא שכחה בעריס? כל שאינו יכול
לפשוט את ידו וליטלה.

בעריס - כרם שהגפנים שלה מודלות על גבי
פלונסות ועצים, לשון (שיר השירים א' טז) "אף
ערשנו רעננה".

כל שאינו יכול לפשוט - כלומר: לאחר
שעבר מעליה, אם במקום שנוצר אינו יכול
לפשוט ידו וליטול, קרינא ביה (דברים כ"ד יט)
"לא תשוב לקחתו".

וברוגליות? משיעבור הימנה.

אבל רוגליות - הגפנים העומדים על גבי קרקע
שדורכים עליהם ברגל.

משיעבור ממנה - הוי שכחה, דכל גפן וגפן
מן הרוגליות חשיבא כאומן בפני עצמו, ואסור
לשוב מאומן לאומן.

מאימתי כל אדם מותרין בלקט? משילכו
הנמושות.

הנמושות - אית דמפרשי זקנים ההולכים על
משענתם, ואית דמפרשי ליקוטי בטר ליקוטי.
שמאחר שילכו בשדה לוקטים אחר לוקטים, או
הזקנים הללו שמאחרים ללכת ללקט אחר הפל,
כבר נתאשו העניים מאותה שדה, וכל הנמצא
בה אחר כף הוא הפקר לכל, בין לעניים בין
לעשירים.

בפרט ועוללות? משילכו העניים בכרם
ויבואו.

ובזיתים? משתרד רביעה שניה.

רביעה שניה - המטר נקרא רביעה, מפני
שהוא רובע את הארץ ומולידה ומצמיחה, כזכר
הרובע את הנקבה והיא מתעברת ממנו, לשון
(ויקרא י"ט ט) "בהמתך לא תרביע". פירוש אחר:
רביעה - על שם שהמטר משפיע העפר
ומרביצו, תרגום "רובץ", רביע. וזמן רביעה
שניה בשנה בינונית הוא ככ"ג במרחשון.

פאה פרק ז'

יש לו פרט ויש לו עוללות - דכחולין חשבי
ליה.

והעניים פודין לעצמן - מן הפרט והעוללות
שלקטו, ואוכלים אותן במקומן, ומעלין הדמים
לירושלים.

ובית הלל אומרים כולו לגת - משום דילפי
ממעשר, וסברי להו מעשר שני ממון גבוה הוא.
הילכך אין לעניים חלק בו, ודורכים העוללות
עם שאר היין, והבעלים מעלים הפל לירושלים.

כרם שכולו עוללות - רבי אליעזר אומר
לבעל הבית, רבי עקיבא אומר לעניים.

שכולו עוללות - שאין בכל הפרס אשכול
שיש לו פתח ונטף.

אמר רבי אליעזר: "כי תבצור לא
תעולל" (דברים כ"ד כא) - אם אין בציר, מניין
עוללות?

אם אין בציר - וכמה שיעור בציר? שלשה
אשכולות שעושים רביעית.

אמר לו רבי עקיבא: "וכרמך לא
תעולל" (ויקרא י"ט ט) - אפילו כולו עוללות.

אמר לו רבי עקיבא וכרמך לא תעולל
אפילו כולו עוללות - ורבי אליעזר אמר: דלא
תימא הואיל ואין לעניים בעוללות קודם
לציר, יזכה בהם בעל הבית! לךך נאמר
"וכרמך לא תעולל".

אם כן, למה נאמר "כי תבצור לא תעולל"?
אין לעניים בעוללות קודם הציר.

המקדיש פרמו עד שלא נודעו בו
העוללות, אין העוללות לעניים. משנודעו בו
העוללות, העוללות לעניים.

משנודעו העוללות - שניכר מה הוא עוללת
ומה הוא אשכול.

העוללות לעניים - שאין אדם מקדיש דבר
שאינו שלו.

רבי יוסי אומר: יתנו שכר גידוליו להקדש.

פאה פרק ח'

נאמנים על החיטים - לומר "של מעשר עני הם שניתן לי", אבל אין נאמנים לומר "קמח ופת זה של מעשר עני, שניתן לי קמח ופת", דאין דרך לחלק מעשר עני קמח ופת.

נאמניו על השעורה של אורז, ואין נאמניו עליו בין חי בין מבושל.

שעורה של אורז - אית דמפרשי שיבולת של אורז, שלא היה דרפס לחלק אורז של מעשר עני אלא בשבליים.

ואית דמפרשי "שעורה של אורז" - קודם שנכתש במכתש והוסרה קליפתו שעורה קורא לו, ולאחר דישה בעודו בקליפתו דרך לחלקו לעניים.

נאמניו על הפול, ואין נאמניו על הגריסין, לא חיים ולא מבושליין.

גריסין - שטחנן בריחיים של גרוסות.

נאמניו על השמן לומר של מעשר עני הוא, ואין נאמניו עליו לומר של זיתי ניקוף הוא.

נאמנים על השמן - שדרך לחלק מעשר עני בשמן.

ואין נאמנים לומר של זיתי ניקוף הוא - זיתי ניקוף ממתנות עניים הן, שחובטים ומנקפים בזית להשיר הזיתים שנשארו מן המסיקה, וניקוף לשון (ישעיה י"ז א) "כנוקף זית".

ואין העני נאמן לומר שמן זה הוצאתי מזיתי ניקוף ופטור מן המעשר, לפי שאין רגילין לעשות שמן מזיתי ניקוף. אבל עני האומר קמח זה או פת זו מלקט שכחה ופאה שלקטתי, וטחנתי קמח ואפיתי לחם, נאמן, שדרך העני לעשות לחם מלקט שכחה ופאה.

פאה פרק ח'

אמר רבי יהודה: והלא יש שאינם מוסקין את זיתיהם אלא לאחר רביעה שניה!

שאינן מוסקין - מסיקה בזיתים כמו קוצר בתבואה, בוצר בענבים, אורה בתאנים, גודר בתמרים, כך מוסק בזיתים.

אלא כדי שיהא העני יוצא ולא יהא מביא בארבעה איסרות.

ולא יהא מביא בארבעה איסרות - דהיינו שני פונדיונים, שהפונדיון שני איסרין, ותנן: "אין פותחין לעני העובר ממקום למקום מכפר בפונדיון", דהיינו מזון שתי סעודות. וכיון שאינו מביא זיתים שנה ארבעה איסרות, דהיינו מזון שתי סעודות לו ושתי סעודות לאשתו, אף הוא אינו יוצא ללקוט. ואין הלכה כרבי יהודה.

חב נאמנים על הלקט ועל השכחה ועל הפאה בשעתן.

נאמנים - העניים לומר חיטים הללו של לקט שכחה ופאה הן, ופטורים מן המעשר.

בשעתן - בשעת הקציר.

ועל מעשר עני בכל שנתו.

בכל שנתו - בשנה שלישית ובשנה ששית, שמעשר עני נוהג בהן.

ובן לוי נאמן לעולם.

ובן לוי נאמן לעולם - דמעשר ראשון נוהג בכל שנה. וכיון דאמר של מעשר ראשון הם, לא חיישינן שמא לא הפריש מהן תרומת מעשר, דכי היכי דלא נחשדו ישראל על תרומה גדולה, כך לא נחשד בן לוי על תרומת מעשר.

ואינו נאמניו אלא על דבר שבני אדם נוהגין בו.

אלא על דבר שבני אדם נוהגין בו - נוהגים לתת להם כן, ולא על דבר שאין רגילים לתת להם כיוצא בו, ולקמן מפרש ואזיל.

חג נאמניו על החיטים, ואין נאמניו על הקמח ולא על הפת.